

Alcoa Norway AS, avdeling Mosjøen Prod Aluminium
Postboks 750
8651 Mosjøen

Oslo, 28.09.2023

Deres ref.:
Maren Seljenes Lauritzen

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2022/528
2023.0066.miljodir

Saksbehandler:
Rune Aasheim

Rapport etter tilsyn 13.-14. september 2023

Denne rapporten omhandler forhold som ble avdekket under et tilsyn hos Alcoa Norway AS, avdeling Mosjøen Prod Aluminium (heretter kalt Alcoa Mosjøen) (virksomhetsnummer: 973184644).

Rapporten består av følgende deler:

- Del 1: Resultatet av tilsynet
- Del 2: Miljødirektoratets vurdering og begrunnelse
- Del 3: Informasjon om tilsynet
- Del 4: Annen informasjon

Del 1: Resultatet av tilsynet

Denne delen gir en oversikt over resultatet av tilsynet og hva dere må gjøre til gitte frister. Nærmere beskrivelse er gitt i [del 2](#).

Miljødirektoratet avdekket avvik som dere må rette snarest

Miljødirektoratet avdekket følgende avvik under tilsynet:

- Avvik 1: Virksomheten har ikke målt utslippet av støv fra gassvaskeren i støperiet siden april 2022 og ikke rapportert utslipp fra gassvaskeren i egenrapport 2022, punkt 2.3.
- Avvik 2: Virksomheten har mangler i oppfølgingen av en vekt i anodebakeriet som medfører økt usikkerhet i utslippet fra anoder
- Avvik 3: Prøvetakingen av utslipp til luft har ikke blitt vurdert av fagkyndig tredjepart siden 2013

Avvik er manglende etterlevelse av krav fastsatt i eller i medhold av lov.

Alcoa Mosjøen må snarest rette opp avvikene. Dere må sende Miljødirektoratet en skriftlig tilbakemelding som viser hvordan avvik er rettet innen 20. oktober 2023.

Miljødirektoratet påpeker anmerkninger

Vi har følgende anmerkning:

- Målingene hittil i 2023 viser høyere utslippsmengder til luft av HF og fluorider enn årsgrensene i tillatelsen.

Anmerkning er et forhold som vi mener er nødvendig å påpeke for å ivareta ytre miljø, men som ikke er manglende etterlevelse av krav fastsatt i eller i medhold av lov.

Dere må betale gebyr

Alcoa Mosjøen må betale et gebyr på 56 100 kr for tilsynet.

Vi ber om tilbakemelding fra dere på epost

Vi ber om at dere sender all skriftlig tilbakemelding til post@miljodir.no ved Rune Aasheim. Merk svaret med saksnummer 2022/528 og tilsynsnummer 2023.0066.miljodir.

Del 2: Miljødirektoratets vurdering og begrunnelse

Avvik 1:

Virksomheten har ikke målt utslippet av støv fra gassvaskeren i støperiet siden april 2022 og ikke rapportert utslipp fra gassvaskeren i egenrapporten for 2022, punkt 2.3

Dette er et avvik fra følgende krav gitt i regelverket

Tillatelse etter forurensningsloven for Alcoa Mosjøen, punkt 11.2 "Utslippskontroll" og punkt 11.5 "Rapportering til forurensningsmyndigheten"

Beskrivelse av krav

Tillatelsen, punkt 11.2 inneholder krav om at Alcoa Mosjøen skal kontrollere og dokumentere utslippene til luft og vann ved å gjennomføre målinger. Målingene skal utføres slik at de blir representative for virksomhetens faktiske utslipp.

Tillatelsen, punkt 11.5 inneholder krav om at virksomheten hvert år skal rapportere miljødata og eventuelle avvik for foregående år. Miljødata omfatter blant annet resultater fra utslippskontrollen. Rapporteringen skal skje i henhold til Miljødirektoratets veileder "Industrielle måleprogram (M-6/2013)" som i kapittel 2. "Beregning av totalutslipp" presiserer at totale utslipp fra virksomheten skal rapporteres.

Observasjoner under tilsynet og vår vurdering

Alcoa Mosjøen kontrollerer utslippene til luft blant annet ved manuelle målinger av støv, fluorider, flussyre (HF), svoveldioksid (SO₂) og polysykliske aromatiske hydrokarboner (PAH). Ifølge måleprogrammet skal utslippene måles regelmessig fra utslippskildene.

Alcoa Mosjøen har ikke målt utslippene av støv fra gassvaskeren i utslippskilden Støperiet siden april 2022. Under tilsynet opplyste virksomheten at hovedårsakene til manglende målinger er at målestedet ikke kan benyttes når det er is og snø og at måleutstyret ikke fungerer optimalt i den fuktige avgassen fra gassvaskeren.

Virksomheten opplyste at gassvaskeren i Støperiet ikke renser støvutslippet tilstrekkelig og planlegger å bygge en ny gassvasker. Støvutslippet fra gassvaskeren ble målt to ganger våren 2022. Den ene målingen viste lavere støvkonsentrasjon enn grenseverdien i tillatelsen, mens den andre var betydelig høyere. Virksomheten har redegjort for problemene med gassvaskeren i brev til Miljødirektoratet i august 2021 og mai 2023.

Virksomheten har i 2023 etablert et nytt målested innendørs, slik at det blir enklere å måle utslippene fra gassvaskeren. Nye utslippsmålinger er planlagt utført i september 2023.

Virksomheten har rapportert måleresultatet fra april 2022 for støv fra gassvaskeren som ulovlig forurensning i egenrapporten for 2022, pkt. 3.2 "Ulovlig forurensning", men ikke rapportert måleresultatene fra 2022 i punkt 2.3 "Utslippskrav til luft" og heller ikke inkludert utslipp fra gassvaskeren i totale utslipp av støv i punkt 4.3 "Årlige utslipp til luft".

Avvik 2:

Virksomheten har mangler i oppfølgingen av en vekt i anodebakeriet som medfører økt usikkerhet i utslippet fra anoder

Dette er et avvik fra følgende krav gitt i regelverket

- Tillatelse til kvotepliktige utslipp av klimagasser punkt I (overvåkingsplanen) punkt 4 "Metodetrinn for bestemmelse av aktivitetsdata for kildestrømmer"
- Overvåkingsplanen punkt 8. Måleutstyr
- Klimakvoteforskriften § 2-1 (forordninger om overvåking og rapportering av utslipp av klimagasser), jf MR-forordningen artikkel 7

Beskrivelse av krav

Aktivitetsdata i kildestrøm 10 (prebake anoder solgt) bestemmes ved bruk av en intern vekt før utsendelse. Vekta skal kontrolleres hvert kvartal.

Den samlede usikkerheten i rapporterte aktivitetsdata i kildestrøm 10 kan være maksimalt +/-1,5 %. Virksomheten skal kunne dokumentere at usikkerhetskravet er oppfylt. Virksomheten skal identifisere og redusere bidrag til unøyaktigheter så langt som mulig. De skal sikre at beregninger og måleutstyr bidrar til høyest mulig nøyaktighet.

Observasjoner under tilsynet og vår vurdering

Prebake anoder (kildestrøm 10) som sendes ut fra fabrikk er en stor utgående kildestrøm, opp mot 700 000 tonn CO₂. Aktivitetsdata i kildestrøm 10 bestemmes ved å veie mengde prebake anoder med en intern vekt som er plassert etter sagen som sager spor i anodene. Denne vekta skal kontrolleres hvert kvartal med et lodd som blir kontrollert mot vekt i støperiet kontrollert av Justervesenet. Etter kontroll med vekta i kildestrøm 10, blir denne justert dersom vekta er utenfor akseptgrensene på +/-2 kg. Alcoa Mosjøen opplyste under tilsynet at dersom det er behov for å justere vekta, blir de beregnede aktivitetsdatene rekalkulert over tidsrommet fra forrige kontroll. Alcoa Mosjøen har en prosedyre om kvalitetssikring av måleutstyr. I prosedyren står det at "Hvis utstyret ikke fungerer i henhold til krav, skal nødvendige tiltak gjennomføres omgående". Vekta i kildestrøm 10 ble installert i desember 2021. Vekta ble kontrollert i desember 2022. Dokumentasjonen fra denne kontrollen er mangelfull. I kontrollskjemaet er det oppgitt at vekta ble justert etter kontrollen, men ikke hvor mye.

I 2023 er vekta hittil blitt kontrollert tre ganger, og vekta ble justert med henholdsvis +10 kg, -9 kg og -14 kg. Siste kontroll var 30. august, og vekta viste 14 kg for mye. Virksomheten opplyste at 19. juli hadde vekta vist høyere verdier uten at forklarlig årsak.

Virksomheten har besluttet å granske både denne hendelsen og årsaken til de store avvikene i kontroll av vekta. Granskingen skal gjennomføres i midten av september i år.

Under befaringen i tilsynet lå noen anoderester igjen på vekta etter saging av spor i anodene. Virksomheten opplyste at det gjennomføres ukentlig gjennomgang av området der vekta er plassert, og at da kostes som regel anoderestene vekk. Det var imidlertid ikke gjort ved siste gjennomgang.

Miljødirektoratets vurdering

I 2022 fulgte ikke Alcoa Mosjøen overvåkingsplanen med kontroll av vekt i kildestrøm 10. Siden det er ukjent hvor mye vekta måtte justeres etter den eneste kontrollen i desember, og over hvilket tidsrom vekta viste feil verdier, kan ikke virksomheten dokumentere at usikkerheten i mengde anoder som er sendt ut av bedriften er innenfor kravet til maksimal usikkerhet i overvåkingsplanen. Det er dermed knyttet usikkerhet til utslippet fra denne utgående kildestrømmen som i 2022 var beregnet til å være 674 860 tonn.

I 2023 har virksomheten fulgt overvåkingsplanen med hensyn til kontrollfrekvens av vekta. Men resultatene viser at vekta har verdier utenfor akseptgrensene ved alle kontrollene, både for høye og for lave verdier. Dagens oppfølging er dermed ikke tilstrekkelig til å sikre god kontroll med vekta.

Virksomheten har ikke fulgt egen prosedyre for kvalitetssikring av vekta om at tiltak skal gjennomføres omgående dersom utstyret ikke fungerer i henhold til krav. Etter kontroller har vekta blitt justert, men det har ikke blitt gjennomført nye forebyggende tiltak for å hindre upresise målinger. Virksomheten opplyste i tilsynet at de planlegger å lage en ny rutine for drift av vekta. Denne skal baseres på resultater fra granskingen i september.

Avvik 3:

Prøvetakingen av utslipp til luft har ikke blitt vurdert av fagkyndig tredjepart siden 2013

Dette er et avvik fra følgende krav gitt i regelverket

Tillatelsen, punkt 11.3 "Kvalitetssikring av målingene"

Beskrivelse av krav

Tillatelsen, punkt 11.3 "Kvalitetssikring av målingene" inneholder krav om at en fagkyndig tredjepart jevnlig skal vurdere prøvetakingspunkter, valg av prøvetakingsmetoder og -frekvens.

Observasjoner under tilsynet og vår vurdering

En fagkyndig tredjepart vurderte virksomhetens prøvetaking til luft i 2013. Alcoa Mosjøen benyttet interne ressurser i Alcoa til å vurdere prøvetakingen i september 2015.

Virksomheten opplyste under tilsynet at de har ventet med ny tredjepartsvurdering av prøvetakingen til luft inntil den oppdaterte tillatelsen kom i 2022. Ny vurdering er planlagt i 2024.

Miljødirektoratet vurderer at virksomheten ikke etterlever kravet om jevnlig tredjepartsvurdering av prøvetakingen, siden det er 10 år siden siste vurdering. En tredjepartsvurdering kan bidra til å finne optimale prøvetakingssteder og prøvetakingsmetoder, f.eks. målestedet for utslippsmålingene av støv fra gassvaskeren i Støperiet, jf. avvik 1.

Anmerkning:

Målingene hittil i 2023 viser noe høyere konsentrasjoner av HF og fluorider til luft enn årsgrensene i tillatelsen.

Observasjoner under tilsynet og vår vurdering

Alcoa Mosjøen viste under tilsynet måleresultater fra utslippsmålingene til luft. Tillatelsen, punkt 4.1.1 inneholder grenseverdier for blant annet konsentrasjoner i kg/time midlet over et kalenderår. Resultatene hittil i år for perioden januar-august viser at konsentrasjonene av fluorider og HF var noe høyere enn grensene i tillatelsen. Utslipet av fluorider og HF var henholdsvis 7,9 og 5,2 kg/time, grensene er 7,3 og 5,0 kg/time. Utslipet resten av året vil vise om årsgrensene blir overholdt.

Vedtak om gebyr

Miljødirektoratet vedtar at Alcoa Mosjøen må betale et gebyr på 56 100 kr for tilsynet. Dette tilsvarer sats 5 for flerdagstilsyn og er gitt på bakgrunn av medgått og forventet ressursbruk. Vedtaket er gitt med hjemmel i forurensningsforskriften § 39-8.

Dere vil få tilsendt en faktura fra Miljødirektoratet for innbetaling til statskassen.

Miljødirektoratet er pålagt å ta gebyr for tilsyn på forurensningsområdet. Gebyret skal dekke kostnader med forberedelser, gjennomføring og oppfølging av kontrollen. Vi viser til varsel om

gebyr 17. august 2023 og til forurensningsforskriftens kapittel 39 for ytterligere informasjon om innkreving av gebyr til statskassen.

Dere har rett til å klage

Dere har rett til å klage på vedtaket. Retten til å klage er gitt i forvaltningsloven kap. VI. En klage bør være skriftlig begrunnet og må sendes til Miljødirektoratet innen tre uker etter at dere mottok dette brevet. En eventuell klage vil ikke få oppsettende virkning, og gebyret som er fastsatt ovenfor må betales inn. Dersom vi tar klagen til følge, vil for mye innbetalt beløp bli refundert.

Del 3: Informasjon om tilsynet

Gjennomføring av tilsynet

Tilsynet er gjennomført for å kontrollere om gjeldende krav fastsatt i eller i medhold av forurensningsloven overholdes. Vår hjemmel til å føre tilsyn er forurensningsloven § 48. Rapporten gir ingen fullstendig tilstandsvurdering av Alcoa Mosjøen sitt miljøarbeid eller miljøstatus.

Tilsynet er en del av Miljødirektoratets risikobaserte tilsyn.

Fra Miljødirektoratet deltok

- Rune Aasheim
- Annicken Hoel
- Trine Berntzen

Kontaktperson hos Alcoa Mosjøen

- Maren Seljenes Lauritzen

Anlegg kontrollert

Følgende anlegg tilhørende Alcoa Norway AS ble kontrollert under tilsynet:

- Alcoa Norway AS, avdeling Mosjøen

Tema kontrollert

Følgende tema ble kontrollert knyttet til Forurensende aktivitet:

- Utslipp til luft, inkludert måleprogram
- Kvotepiktige utslipp av klimagasser
- Graving i forurenset grunn
- Internkontroll

Regelverk

Tilsynet omfattet følgende regelverk:

- Tillatelse etter forurensningsloven for Alcoa Mosjøen, gitt 15. januar 2003, sist endret 2. august 2023
- Tillatelse til kvotepiktige utslipp av klimagasser for Alcoa Mosjøen, gitt 11. mars 2014, sist endret 3. februar 2023

- Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften)

Fremlagt dokumentasjon

Fremlagt dokumentasjon som ble benyttet for å verifisere faktiske forhold under tilsynet:

- Måleprogram for Alcoa Mosjøen
- Måleresultater for utslipp til luft i 2023
- Egenkontrollrapport for 2022 for Alcoa Mosjøen
- Resultater fra deltagelse i ringtest for fluorider i 2022
- Rapportering av CO₂-utslipp til Miljødirektoratet. Kopi av kontrollskjema for kvartalsvis kontroll av vekt i kildestrøm 10 og av kontroll-lodd

Del 4: Annen informasjon

Andre forhold

Luttanken

Under Miljødirektoratets tilsyn i 2021 fikk Alcoa Mosjøen et avvik om at luttanken, som står i et kar innendørs, ikke hadde et tilfredsstillende oppsamlingsarrangement. Tanken var heller ikke underlagt et frekvensbasert inspeksjonsprogram.

Etter tilsynet utbedret virksomheten avviket ved å heve sluket i karet. Videre er rommet der tanken står, tett mot eventuelle lutlekkasjer. Alcoa Mosjøen fikk utført en tykkelsesmåling av tanken i 2022, og det er opprettet et program for forebyggende vedlikehold.

Dere har anledning til å kommentere på rapporten

Dere har anledning til å kommentere på faktiske feil i denne rapporten. Eventuelle kommentarer må sendes Miljødirektoratet innen to uker etter at rapporten er mottatt.

Rapporten vil være offentlig tilgjengelig

Denne rapporten er tilgjengelig for offentligheten via Miljødirektoratets postjournal på miljodirektoratet.no, i tråd med offentlighetsloven.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Einar Knutsen
seksjonsleder

Rune Aasheim
tilsynsleder

Kopi til:

- Statsforvalteren i Nordland
- Vefsn kommune